

JADRANKA

VSPORED:

1. **Mariji v spomin.** — Mara Tavčerjeva Črnomelj.
2. **Čuvajmo narodno pesem.** — M. Stp.
3. **Napoletanec Boselli.** — Vrtovčeva.
4. **Snubač.** — Mara Tavčerjeva Črnomelj.
5. **Mandlje cvetejo.** (Konec). — Gregoričeva.
6. **O slovanskih naselbinah širom Evrope.** (Konec). — M. Stepančičeva.
7. **Prababica.** — Češki spisal K. E. (Prevela Olga).
8. **O dobri vzgoji.** — Vzgojiteljica.
9. **Drobtine.**

CENA 80 STOTINK

LETO I. — ŠTEV. 3.

Glasiło za vednega ženstva

SUŠEC 1921

JADRANKA

LETO I. — ŠTEV. 3.

Glasilo zavednega ženstva

SUŠEC 1921

MARA TAVČARJEVA, ČRNOMELJ.

MARIJI V SPOMIN.

Morjé nama bila je cesta poročna
in svatje vsi beli galébi,
je barčica plula v visoki poldán,
smejalo se solnce na nebi.

Gorelo je morje v škrlatu večernem,
z rubini posuta je cesta bílá,
midva sva se vračala v tesnem objemu
z ozarjeno srcé sredi srcá.

Vse dni sva posvečala nadi skrivnostni,
utripalo srce za brstje mladó.
vroč dan je prižigalo junijsko solnce,
zamahnila smrt je z razpeto rokó.

V dve krsti položil vso svojo sem srečo,
in lijijo belo v ročice drobné,
a k tebi, o, žena, vse rože dehteče,
vse zlate spomine in svoje srcé.

M. STP.

ČUVAJMO NARODNO PESEM.

So ljudje naše narodnosti med nami, ki jim narodna pesem prizveni samo do uhlja in provzročá istohipno krog ustén porogljivo gubo ali natakne na jezik pikro zlobnico. Ne zamerimo jim takoj, ne obsojajmo jih pre-naglo, ampak pomilujmo jih in pograjajmo jih s primerno zavrntivijo le potem, ko izpoznamo, da ostanejo nepoboljšljivi, nepodučljivi in narodnozakrknjeni vpríčo vseh naših prizadevanj!

To so namreč ljudje brez srca, odnosno ljudje s srcem, ki pogreša vsako rahločutnost in plemenitost; to so brezdušni ljudje, ki so le napol krivi, da so taki! Vzgojeni so bili že kot otroci brez narodnega občutka! Ti ljudje so zarod slovenskih starišev, toda takih, ki ne poznajo narodnega čuvstva po njegovem bitstvu, marveč le po pripovedovanju, le po čitanju. To so plodovi onih slovenskih zakoncev, ki niso zahajali nikoli na slovenske prireditve, ki jih nikoli ni zmikal in privlačil v svojo sredo nikak slovanski shod, ki se nikoli niso udeleževali narodnih praznikov, ki ne vedo, da — kakor pobožen vernik rad obiskuje molilnice, romarske pote in službe božje — enako mora i narodnjak posečati narodna prizorišča in narodne izlete. Verniku, ki ne zajde nikoli v cerkev, mora s časom v pobožnosti otopeti srce, rodoljubu, ki se ne udeležuje narodnih svečanosti, odreveni narodno čuvstvo. In stariši, ki so sami brez narodnega čuvstvanja pač ne morejo te narodnovažne kali usejati in negovati v sreeh

lastnega zaroda. Zategadelj je sličnim otrokom popolnoma ravnodušno, ako je ž njimi igrajoča in rajajoča družčina, njegovorodna ali juzikovnotuja in tako jim postane tudi v dorasli dobi ravnodušno se li zabava med našinci ali tujinci. No, in pozneje — pozneje, ko postajajo merodajni člani človeške družbe, zrejo ti ljudje prenasičeno okrog sebe — kadarkoli jih korist ali ugled izvabi k narodni prireditvi — kajti vse jim je ničevó, smešno, borno in siromašno, praznotno in brezsmiselno, dočim jim zaiskre očesne punčice, jim zatrepeče srce, jim vzvalovi kri, ko so v hrupnih in razkošnih in sijajnostnih vprizoritvah tujerodcev. To je le bridek sad vzgoje, oziroma nevzgoje! Da! Le sad nevzgoje, le po-manjkljivost narodnega čuta, jih učini narodne jalovce, ki ne čutijo nikakega užitka ob skromnosti domačega narodnega delovanja. In ker so brez narodnega čuta primerjajo, primerjajo in se rogajo... So slovanskega pokoljenja, slovanskega rodu in slovanske govornice, a oni se posmihajo ob poslušanju narodne pesmi, ker jo — skromnico — primerjajo z zavozlanim spevom tujerodne opere. Ej, ubogi glušci!!

Toda takih otopelih našincev — ni malo, pa niti mnogo jih ni! Ne, ni jih! Zato pa naj se merodajni činitelji ne zboje njihovih porogljivih nasmeškov, njihovih zaničljivih opazk ter naj še s tem večjo vnemo poprimajo delovanja, ki je zahteva narodna pesem v svrhu pouka, v svrhu razširjanja, v svrhu

pronicanja v dno človeških duš, v svrhu poplavljanja vseh srčnih predorov slovenskih src s kristalno čisto narodno zavestjo.

Slovenska pesem, kakor vobče vsaka jugoslovanska, točno in z občutkom podana narodna popevka, učinkuje na duše udeležencev z najjačjo silo, ki nam jo zamore narodni čut podeliti in razsipati od sebe. O tem smo se lahko prepričali, ko smo se v svojih »starih časih« udeleževali narodnih slovesnosti, ki so jih napovedovala naša narodna pevka društva. Ko je zaorila narodna pesem po prazničnem prostoru, tedaj smo lahko zapazili — ako smo se kradoma ozrli po sosednih očeh — kako je marsikatero zlasti starejše oko bilo rosno... Zadovoljnost in gignjenost je prevevala njihovo notranjščino a se zrcalila na njihovih licih in risala tamkaj svoj izrazit usmev. Vendar, če prodira narodna pesem do starejših src, ki so že odrevenela vsled bridkih izkušenj in raznovrstnega življenskega gorja, kako naj ne sega najvablivejše do narodne mladeži, ki gleda v svet še s pobarvanimi stekelci, in pred katero plovejo celo ob belem dnevu zlatokrile sanje brezskrbja in prelestnega življenja? Nobena predstava, nobeno javno predavanje ne privlačuje k rodoljubju toliko src, kakor ravno pevski zbor. Ej, kdo drugi neki, če ne ravno tudi narodna popevka nam je n. pr. ob šelestečem Jadranu vžgala plamen narodne zavesti? Kaj drugega je predramilo naše priprosto, nezavedno ljudstvo iz njegove mladenosti, ali ne ravno petje? Ni-li ravno narodna pesem največ opomogla odstranjevati to ljudstvo od tujih krogov in zabav ter mu pomigovala in mežikala k sebi, kadarkoli je v »starih časih« nastopalo toaliono pevsko društvo? Sedaj molče naša društva, molče in žde naši pevski zbori, a uverjeni bodimo, da ustanejo in da se dvignejo, ker se morajo, ker so svojstvo, so vzmet dušne ustrojnosti. Težavna borba pričakuje naših narodnih pevskih društev, ali ta borba ni neizvedljiva, zlasti če pomislimo, da morda nikjer v vsej Jugoslaviji ne obstoja med najnižjimi sloji toliko navdušenja za narodnost, toliko smisla za narodov obstanek, toliko stremljenja po narodnem osvobojenju in toliko... gignjenosti ob odnevu narodnih pesmi, kakor ob Jadranski brežini. Nevem odkod tolik razvoj zavednosti, tak prosvetoglad, toliko lakomno-teženj po napredku. Morda tiči rešitev teh vprašanj le v razlogu, da smo znali v vseh priložnostih ustrezati vsakemu hrepenenju priprostegega ljudstva, (ki se ni dalo zapeljati

in pregovoriti od drugih) morda zato, ker smo mu vselej kimali z vzpodbujajo, naj se z vso udobnostjo premika in vrtil okoli nas, ki nismo nikoli marali delati razlike med platenim robcem naših okoličank in pa med elegantnim klobukom mestne gospe in da se je odvetnik, veletržec, vlastelin in bankir, brez vsake nervoznosti pomešaval med priproste rokodelce in težake ter z uljudno posego stisnil žuljavo dlan nabrekle kmečke roke! — O, da! Ona neprisiljena medsebojna družabnost, ki nas je spajala, ni nikakor poglala iz kakega sebičnega namena, ampak se nam je vcepila v dušo ob skupnih nastopih naših narodnih shodov, predavanj, zabav a v prvi vrsti ob nemem občudovanju in skromnem zadoščenju, ki je je v nas učinkovala v prvi vrsti naša narodna pesem. Čuvajmo torej narodno pesem, čuvajmo jo, kajti če nas nemila usoda tišči daleč od neobhodno potrebnega čtiva, ki bi nam prostiralo obzorje prosvete, če nas tišči v temnem jarmu, iz katerega ne moremo ne na shode, ne na zabavišča, nas bo tuintam tešila in blagrovala vsaj naša narodna popevka! Če bomo tudi v vsem popustljivi, vsaj v negovanju narodne pesmi ne popuščajmo! S petjem prerahljamo najlažje notranjost ne samo lastnih src, ampak v prvi vrsti onih src, ki so se ves teden, ves mesec, vse leto tam notri v prašu ali tam zunaj na solncu in dežju mučila, stradala in trpela... Naša dolžnost je, da se za to ljudstvo pobrigamo, da sedaj ne zapade v malobrižnost in ravnođušnost, da si ne bo iskalo pijane zabave drugod, v tujih šotorih... Mi, ki smo izvežbani, pilimo marljivo na nazorih o narodnih dolžnostih in narodnem stremljenju nižjega ljudstva; a k temu nam najbolj opomore narodna pesem. Čuvajmo tedaj narodno pesem, ko biser, čuvajmo jo, ko zenico in ne pustimo ji, da bi smrtino utihnila! Dvigujmo in povspevajmo se z združeno in odločno voljo pevskim društvom v tolažbo in probujmo! Merodajnim činiteljem pa bodi v smotru in nalogu, da zaslede pravo smer, ki bi dvignila naša pevka društva na njihovo nekdanje stališče da nam čvrsta in čila poklanjajo vnovič najboljših uspehov. S tem, da se vzdrāmijo pevka društva, zadobi novih moči tudi naš — zavrženi in s silo ukradeni — narodič, kajti on je zdrav in pogumen in potrebuje le zaslombo... le smernic... To doseže najprej in najbolj narodna pesem, ki edina mu odganja skrb in tugo, oživljajoč ga s svojim prijetnim zvokom. Sleherna pesem — nežna in drobna, kakor zanosna in pre-

širno sestavljena — učinkuje na slušalca in nihče ne odhaja s prostora brez utiskov. V pesmi je izrazit odlomek čistega rodoljubja; ona pa je tudi ugonobljalno sredstvo narodne mehkužnosti in narodne ravnodušnosti. Ona predramlja narodno zavest, da je tudi naš jezik zvonek in milodoneč, da je tudi on delec prosvetnih spojin. Čuvajmo narodno pesem ne le, da bomo mogli s ponosom kazati na svoje pevske zборе, ampak, da se bode tudi naša delavska mladina bodrila z njo ob svojem poslu... Negujmo slovensko pesem, ki v resnici ni drugega, nego narodna

molitev in nam more kot taka biti najtrdnejši plot pred tujčevim nasiljem, najzveržnejša pregraja pred nasprotnikovim zoboškripanjem in njegovo kljubovalnostjo. Na noge pevovodje, glazbeniki in skladatelji, na noge pevci in pevke! Ne ozirajmo se na ono peščico, ki ji bo prizvenela naša pesem le do uhlja, ampak z uverjenjem, da smo se trpko predramili v dobi nove državne pripadnosti in pridruženosti, pomanimo si oči, zavihajmo rokave, nastopimo neustrašeno in vzgojajmo vnovič, začuvajmo zopet našo milo narodno pesem!

VRTOVČEVA:

NAPOLETANEC BOSELLI.

V tržaškem predmestju stanuje žena Flego,, ki prodaja vsak dan bel kruh in preživi s tem svojo družino prav lahko. Ker je srca dobrega, je s svojim sinom predobra. Še mar ji ni, ko ji Aldo odgovarja: »Grem po kruha dá, ali daj mi »fliko« zato!« In dá mu desetico, da se ne jezi in opraviči svojo popustljivost na kratko:

»Ali naj ga ubijem? Lahko je drugim govoriti, ki ne puskusijo! Pa moj Aldo je suh in bleđ in v letih vojne je jedel kruh iz krcstanja in otrobov, njegova učiteljica pa je nosila takrat »kapelin«! Kaj vé ona, kaj je glad! — Zdaj pa Aldo, idi v šolo, čas bo!«

Aldek ne gre, ker mu ne ugaja. Jezno poskoči pred hišo v strganih copatah in umazani suknji. Sestra Ivanka si postrže s svežim kruhom in se odpravi v mesto. Sicer ne nosi »kapelina« na glavi, toda oblečena je v črno suknjo iz lepega pliša; da si svilenih nogavic ne oškropi s pocestnim blatom, nosi previdno privzdignjeno lepo obleko. Tudi ona zaukaže:

»V šolo, Aldo, hitro!«

Aldo pospeši jezno svoj trdi korak, le da se umakne ostri sestri. Leva rama mu je nekoliko nižja od desne, obe pa sta širši kakor jih vidimo ponavadi pri dvanajstletnih otrokih. Lice mu je blede, skoro preblede za obraz zdravega otroka, usta se pri govorjenju premalo odpro in beseda mu izhaja skozi zobe.

Ko vidi Ivanko za sabo, švigne vstran in pobere droben kamen, ter ga shrani v žep. Aldo dobro meri kakor malokdo, vadil se je tega pri lučanju vrabcev in kosov. Skril se je zdaj Ivanki, ki je naglo odšla. Za voglom jo je čakal šofer Boselli, s šopkom svežih vijolic v rokah.

»Draga, pozdravljena, najdražja!«

Ivanka je zatopila obraz v valčke vabljivega vonja.

»V nedeljo pridem torej k tvoji materi! Po tolikih mesecih si se dala vendar enkrat preprosi za to. Ti — ali nobena! In potem zopet v pondeljek — in v torek odhajam. Trdi torek!«

»Ah, kako sem srečna, dragi! Bojim se le, da sem te preveč vzljubila. Preveč upov si mi dal, ne obetaj mi toliko, da ne bo razočaranje prebrtik.«

Ivanka je vedela, da je Napolj jako daleč od Trsta ter da je laški tast tako malo naklonjen slovenski sinahi.

Vendar je upala v Bosellijevo ljubezen ter jo cenila dosti bolj od narodnosti.

»Ne boj se, da bo tvoja mati preostra z mano, oј Giovanni! Da me le spozna, vzljubi me!«

Tisti hip je od nekod priletel droben kamen, skoro Ivanki v glavo.

V soboto zvečer je Arijald sedel pri ognjišču in čital iz socialistične številke, ki jo je dobival v vasi. Iz sosedne sobe se je oglasila mati. Ležala je in kadar jo je zabodlo v prsah je zadihala hitreje. Ivanka je svojo mater malokdaj objemala in poljubljala, samo o prilikah, povodom gođu, pri voščilih, in to bolj iz navade. A zdaj, ko je mati ležala, bi jo bila tako rada božala, položila svoje lice k njenemu, toda sramovala se je. Zato ji je toliko vztrajnejše in prijazno stregla.

»Danes bo že zopet testenina! Nočem je več!« se oglasi Arijald.

»Ne jezi matere, Aldo, španska bolezen bi jo mogla stisniti«, je hitro pripomnila Ivanka.

Vzdihnila je mati:

»Ivanka! Napolitanca sem videla — za hip sem ga videla. Pred mojimi očmi se je dvigal v zrak. Zdelo se mi je, da stojiš ti spodaj in da mu mahaš v slovo. On je imel nebeškelepe oči in se ni niti ozrl nate, mene je le gledal. Roke je imel suhe ali lepe kakor izklesane in držal jih je nad očmi, ker ga je svetloba slepela. Lasje so mu bili črni, črni in močno kodrasti. Ali je tak? . . .«

Ivanka se je prestrašila ter dejala z negotovostjo:

Ni tak, mati . . . Mati, ali Vas zopet zbađa? Aldo pojde po senene drobce, segrejem jih v vrečici, da Vam bodljaji odležejo.«

Mati ni mogla odgovoriti.

»Aldo, idi,« je stopila Ivanka v kuhinjo.

»Daj mi cigareto pa pojdem! Daj mi! Ako mi ne daš, povem materi, kje da sem te videl s tistim . . .!«

Dobil je fino svaljčico in jo spretno pokadil.

Mati pa je razmišljevala. Srce je slutilo prevaro in svarila je hčer. Naposled se je dala pregovoriti ter privolila, da pribije pri njih dva dneva pred odhodom v domovino. Ni ga še bila videla in čudna slutnja ji je krepila edpor in mržnjo do neznanca.

Arijald je sedel zopet pri ognjišču.

»Ivanka! Kadar bodo boljševiki ukazovali, takrat bomo jedli vedno »pince«, kakor jih jedò razni gospodje.«

»Mi ne jemo slabše od drugih; ti si izbirčen. Tako jedo vsi: riž, meso, testenino.«

»Tako boš jedla ti pri tistem Taljanu! V mestu je gošpoda boljših jedi.«

»Molči, jutri ti narežem velik kos maslenke, ker pride Boselli.«

»Gleda naj, da ne pride brez cigaret!«

»Prijazen bodi z njim, saj ti jih je mnogo že poslal.«

»Zaslужil sem jih!«

»Sosedovim pa nič ne pravi o šoferju. Reci, da ničesar ne veš!«

»Saj vedo vse! Celó zmerjali so me, da sem Italijan, ker s tabo govorim večkrat laški. Jaz pa sem jim povedal, da nisem ne to, ne ono, jaz da sem Tržačan in socijalist!

Ivanka je stopila v sobo, zbolele so jo, sosedovih besede. Takrat se je že iskrenejše želela, da bi se z Bosellijem čimprej poročila, kar ji je bil prisegel pri ljubezni rajne svoje matere; potem bodo že videle sosede, ki bodo najbrže ostale za vekomaj stare device, ker se odtegujejo Italijanom.

* * *

Nedelja zjutraj.

Aldo je čist, umit, kakor že dolgo ni bil. Sosedovi so pri maši in ne vidijo Bosellija, ki pride vzradoščen na prag pred hišo, kjer biva njegova zaročenka. Srečen je, ah, tako srečen, da skoro težko prenaša svojo srečo. Tudi vled tega včasih človek trpi. Vse bi bil poljubil, kar tvori njeno okolico. Celó zrak in svetloba sta se mu zdela vse lepša.

Stopil je v izbo in pozdravil mater.

»Matil! Ali Vas smem imenovati s tako sladkim imenom? Dovolite, da Vas srčno poljubim! Ne govorite? Neizmerno ljubim, obožujem Giovannino!«

Govoril je hlastno in strastno; materi so se oči zasvetile, da mu je za hip zastala beseda, Ivanka se je obrnila vstran.

Boselli je bil dolgih, skoro predolgih črnih kodrastih las. Oči so bile kljub svoji črnini nenavadno mile in usta je krasila belina lepo izklesanih zob.

Mati se je vzdramila: »Pridite, da Vas objamem kakor Vas je Vaša mati . . .«

Prišel je Ariald, potisnil glavo zdaj nazaj, zdaj navzdol in dal Boselliju desnico, z levico je nerodno dvakrat mahnil.

»Na mizi so štirje ptiči za polento!« je dejal.

»Naš Aldo nam včasih poskrbi za večerjo,« se je pohvalila Ivanka.

»Da bi mu šola tako dišala, kakor mu diši ptičji lov,« je pripomnila mati, »tobak ga je skvaril,« je vzdihnila, »nihče mi ga ne more postrašiti, niti šola ne.«

Arijald je mrzil šolo; tri leta je sedel v prvem razredu in tri v drugem. Sramoval se je pajdašenja s pritlikavci. Vse predolgočasno mu je bilo, poslušati stare reči, mrtve črke in besede, mislil je raje na žive stvari iz narave. Nič ni slišal vprašanja učiteljice.

»Po šoli zaprt!«

In klečal je celó dolgo uro in ko se je vrnil domov, je prisegel in se pridušil, da ga drugi dan ne bo videla šola.

Zdaj, ko je bil šofer pri njih, se je iz srca veselil. Boselli je bil pa tudi prijazen človek in v nedeljo zvečer je peljal svojo zaročenko in Arialda v praznji obleki v kine, v pondeljek pa s »kamjonom« na sprehod. Ivanka je nosila zlat prstan z dragim biserom.

V torek je bilo slovo, težko slovo. Večerna ura je bila deset in vlak je imel odhajati. Na postaji sta bila Ivanka in Ariald.

»In ako ti oče zabrani poroko?«

»Vrnem se in poročiva se kljub temu takoj.«

Isza tenkih oblakov je prišel prvi krajec, plah in mlad.

Oba sta se istočasno ozrla vanj.

»Kadar se mlada luna povrne, pridem pote za vedno... Štej dneve Giovannina!

»Da, srce! Šteti hočem dneve!«

* * *

Čez mesec dni se je krajec vrnil in prišel je drugi za njim in tretji, plah in mlad, in četrti, zadnji. Vendar Napolitanca Bosellija ni bilo nikoli več, in pisma tudi ne. Ivanka je legla in trudna in razočarana je oblegla, revica Slovenka... »Zakaj si mu verjela, Ivanka, oh, zakaj?« tu-guje danzadnem ob njeni gomili potrta mati. — Ariald pa stiska pesti in se pripravlja v duhu na revolucijo...

MARA TAVČARJEVA, ČRNOMELJ:

SNUBAČ.

Zleti mi, zleti pikapolonica,
zleti na Šmarno Goró,
sreče mi vreče polne prinesi,
svetlih cekinov težko možnjó.

V hišico belo bom šel v snuboke,
moje bo dek-le, tako bom dejal,
zlati denarci bodo zapeli,
očka se v živček bo zasmeljal.

Rožmarin, roženkravt in nagerlin,
okence nizko vedno krasí,
deklica zala mi šopek poveže,
jaz pa zavriskam sredi vasi.

M. GREGORIČEVA:

MANDLJE CVETEJO.

— Ako ljubezen ni nezmisel, ni fantom, potem je nekaj velikega, mogočnega, nekaj plemenitega. Jaz pa — oprostite — si ne morem predočevati ženske, ki bi bila tako zanesljiva, da bi jej smel zaupati za celo življenje ono, kar bi jo nadkriljevalo. Ženska se rada peča z igračkastimi idejami, s sličnimi, pri katerih je stanovitnost, vztrajnost in popolnost postranska reč. Saj že pri maloletnem dekletcu izpoznavamo, s kako mašim se zadovolji: punica in njene oblekce so jej vsa zabava, ves smoter. Dečki so vse bolj dovtetni!

— Brez istinitosti niso vaše besede, gospod doktor, vendar na to gotovo niste pomislili, da odvisi vse od vzgoje. Za deklico starši sploh nimajo drugega nego punico, zato se tudi tamkaj prične njena naslaja in konča ves užitek. Ko sem bila jaz v detinskih letih, se spominjam, kako sem svojo punico razbila na par kosov samo, ker mi ni zadostoval njen ustroj. Najprvo sem jej razbila trupelece, da bi videla, od kod izvira njeno cvilenje in jokanje; iztrgala sem jej roženici, da bi videla, odkod neki zaspi in se predrami; in po lobanji sem jo trčila, da bi videla koreninice las... Pa vse početje je končalo pri vničenju in razočaranu sem gledala na igračo, ki je napravila točko mojemu razmotrivanju. Kako vse drugače je z dečki! Osedlanega konjička dobijo pa tako lepe vozičke z ojnici, in enakolnice s pravo ostjo, ki vrti kolesce, s pristno zavoro, ki zaustavlja kočijico, pa dobe železnico s prostorcem za strojevodjo, z verdcem za vodo, s pripravo za oglje — in kako mu zdirja... ej! In o prostem času, ko ga oče jemlje s seboj v mlinske tvornice in strojniške delavnice, v hangarje in ladjedelnice; njegove misli delujejo noč in dan in že se mu pozna, da je že pol stavbenika, pol strojnika, pol zemljemerca. No, in če mu v bodočnosti življenjske razmere dovolijo, ni potem čudno, če na začrtani si poti, ustvari že sam nekaj novega, velikega, dostojanstvenega. Vse drugače je za deklice, ki so prepučene res le njeni punici in nečimernosti in pa skoro izključno le prenežni, popustljivi materini vzgoji, kajti marsikatera mati nima smisla za vzgojo svojih hčerk in n. pr. ko ta jame pohajati v šolo in se priuči čitati, jej mati nakupi kako bebasto sestavljeno pravljishko knjižico, ki namesto, da bi širila dušno obzorje, jej vtelesi na večne čase babjevernost in prazen strah. Vendar navzlic plitki

vzgoji, ki jo dobijo deklice na splošno, pa ne smete misliti, da zaostajajo vse pri oni površnosti in pri oni priprostosti pojmovanja, vsled česar bi ne bile sposobne — ako že ne za nekaj iznajdljivega — vsaj za nekaj plemenitega, blagega, hasljivega! —

— Ne, vseh ne polagam v isto uto, vendar ne morem zatajiti mnenja, da je takih vsaj po srcu plemenitih žensk tako malo, da sestati, srečati se ravno slično, je ravnotako težko, kakor dobiti v loteriji! —

— Gospod doktor, oprostite sedaj vi moji odkritosrčnosti! Zamolčati vam pač ne morem mnenja, da vi ali sploh niste še nikoli občevali z nikako žensko in jo poznate le potom prezirljivega pripovedovanja ali pa ste občevali slučajno s takimi, ki so vas globoko razočarale! —

— Da resnico povem, se nisem še postavil v kako globlje občevanje z mnogimi ženskami, toda včasih po enem samem sivem oblačku lahko izpoznamo, kaj nameravajo in vsebujejo drugi okoli njega. Mislim, da ne prizadevam krivice ženskemu spolu, če zbog občevanja z eno samo, ki sem jo iztuhtal skoziinskozi, zamorem presojeti večino drugih.

— Aj, aj! Vaše pripovedovanje obeta postati zanimivo, oziroma, veliko moč je pač imela dotičnica do vas. —

— Vi postajate zaničljivi, gospodična Mirjanka, in vendar ne morem preklicati! Poznal sem jo, ki je bila iskrena kot otrok, nedolžna kot angelj, in ki je negovala mojo ljubezen ko dragulj. Ha, ha! —

— In sedaj se krohočete, gospod doktor!

— Kako bi ne? Oboževala me je he, he a letos...

— No in letos se je poročila z drugim, jeli Vid? —

— Kaj še! Ljubimka, plačana ljubimka onemoglega gizdalina je! O ženske, ženske!

— Potemtakem izrodek, ki zasluži zaničevanje in nikake žrtve! —

— Razočaranje mi je prišlo prenašlo, prevzelo me je vsega in zato vidite! Nikoli več ne bom ljubil, nikoli več ne bom verjel ženski!

Mirjanka se je zdrznila pri tem odgovoru, ki je s silo raztrgal vse njene sanje, vse njene nade, a odvrnila je hladno, ko da se je zaveda ne dotika:

— Ravnajte po nagibu lastnega srca! Samo pazite, da vas ne bo kedaj osleparilo. Gledě

mene pa se bodele kedaj prepričali, da vam nisem izdala naklonjenosti, da zadobim vašo ljubezen in poročni prstan, le vaše prijateljstvo sem si želela. So na svetu ljudje, ki se urijo v pomanjkanju in stradanju, ljudje, ki žive lahko ob kruhu in vodi. —

— So ljudje, da! Toda ni vsak človek za to in najmanj vi, Mirjanka! V vas plamti sleherna žilica in vsak živec bruha iz vas gorkoto in zibelj. Kraj vas bi utegnila biti ljubezen blaženost, ako bi vaša ljubezen bila istinita in prava, ako bi bila sploh ljubezen! —

— Pa zakaj bi ne mogla biti moja ljubezen resnična? —

— Žrjavica, ki napaja vaše srce ni udanost, tisti ogenj je le kipenje mladosti, le moč jurga, ki bi se izpremenil v divjo strast, v strast, ki tempreje pogasne, čim gorkejša je telesa. —

Stopila je v stran in ga iz dalje premotrila mirnim, očitajočim pogledom: Hvala vam za odkritost, gospod doktor, in vedite, da jo cenim, četudi je robata in surova. Toda vedite tudi, da akoravno si domišljate, da do cela poznate mojo notranjost, se varate! Vendar, dovolite mi vprašanje, Vid, in bodite odkritosrčni v svojem odgovoru! Precenjujete li vi žensko, ki je v ljubezni hladna in otrpla, žensko, ki bi se odzivala vaši udanosti le s kimanjem in zanikanjem ali z anemičnim nasmeškom in mlačnim rokotiskom, žensko, ki bi se izpodtikala nad vašim objemom? ... Zakaj molčite, zakaj pačite obraz? Odgovorim vam torej jaz: Ne, ne! Slične ženske bi vi ne ljubili ali vsaj trajno ne, ampak baš temperamentno južno prav si želite, ki dolgo ne ugasne, le po vroči ljubezni koprinite, le po taki, ki greje in razgreva, ko žindra, ko žrjavica, ko zibelj, le po taki, ki bi vas prevzemala vsega, vsega in vas pobožala do duše, da bi v vas zavibriral vsak živec, ali ni tako?

— Mogoče, da ste uganili vsaj deloma, toda prav zato vedite, da bi se jaz istočasno bal take žene, ker bi moral — mislim — paziti na slehern njen korak. Pri tem pa bi jaz silno, silno trpel v slučaju razočaranja ali celo nezvestobe. —

— Kakor Pozdnuhov v Tolstojevi sonati? Trpljenje brez povoda, brez tehtnega razloga! —

— Precizno, kakor Pozdnuhov, da! Vendar kakor v sonati, bi trpela pač oba pod silo vsakdanjega sedaj molčečega, sedaj izrečenega natolcevanja in neprijetnostnih nastopov. Trpela bi oba! Tako bi trpel tudi z vami, kajti pod vplivom nezaupnosti in ljubosumnja

bi najino medsebojno občevanje nama pretvorilo zakon v pekel...

— V paradiz, v paradiz — je kriknila Mirjanka goreče in dasiravno se nista še nikoli tesneje dotaknila, sta oba istočasno, ko na neko tiho povelje, — razprostrla roki drug proti drugemu. In z obema rokama, z desnico v levici, z levico v desnici, je približal Vid obe njeni roki k svojim ustnam in vroč poljub je drgetal toplo preko prstov obeh njenih rok. Ko pa je dvignil glavo in sta si zaplljivo pogledala v oči, je kakor mehka kepa belih snežink ležalo po njegovem naročju nekaj mandljinih cvetov, ki jih je bila otrsela večerna sapa.

— Mandlje cvétejo, Mirjanka, ali jih vidite? Mandlje cvétejo v tem bajnem trenutku!

— Cvétejo in bodo ocvele, Vid, samo moja udanost do vas ostane neusahljiva, kajti moja duša je vztrajna, je neomajna in verna vam ostane na veke. —

— Vi živite v iluzijah, Mirjanka, in vse kar govorite je izliv vašega neprestanega sanjarjenja o mičnem, blagodejnem in sladkem. Čut, ki sedaj plamti v vas toli žarko — mislim — ni ljubezen in zato menim, da ni daleč dan, ko bo v vašem srcu sam pepel, ko se bodele rogala spominom name! —

— Oh, Vid! — Če me ves svet, vsaj vi, vsaj vi naj bi me napačno ne sodil —

— Odkritosrčen sem vam, Mirjanka! Dal Bog, da bi si krivo tolmačil vašo vezuvno prav! To si celo iz srca želim, ker potem bi vas cenil in gojil udano in pokorno in bi vas ljubil kakor ni še nihče ljubil... Toda tako, v tej negotovosti, v tem dvomu nad vašo udanostjo se vas bojim vzljubiti, bojim se odzvati vaši naklonjenosti, ker silno neizrečeno trpljenje bi prišlo nad mojo dušo, ako bi pozneje kedaj zasledil hladnočo vašega srca... Neizmerno ogorčenje, ki ne pozna odpuščanja, bi se polastilo vsega mene, ogorčenje podobno onemu, ki je omamilo Pozdnuha v Tolstojevi sonati, ako bi zapazil pri vas zanimanje za koga drugega! —

Mirjanka se mu je razigrano zasmejala. Za obe roki ga je prišla ter si jih ovila okoli sebe, s svojimi dlanmi pa ga je pobožala po glavi, mu zarila prste v mehke lase ter mu nanje vrnila prejšnji poljub toplo, udano in strastno, ko da je tisti dotik prvi in poslednji. — — — — —

In potem? In potem? ...

Mirjanka in Vid sta se shajala po dvakrat, trikrat vsak mesec v hrastovem logu, med polji in njivami ali na redko obljudeni državni cesti, ki se je, ko čistoopran bel trak, vila preko slemena pašniškega hribca. Od vsepovsod, od koderkoli sta gledala v dolino predse, se jima je zrcalilo srebrnomodro morje nasproti, okroževano v najčarobnejšem soglasju s prelestnim obzorjem, ki je bilo vsled mamljivega solnčnega zatona okinčano s stotino najraznovrstnejših barv, nijans, ki bi se zdele nenaravne, pretirane, izmišljene in ekscentrične tudi če bi jih bil posnel umetnik sam.

Njuni pomenki so bili najrazličnejše vsebine, kakor so navadno razgovori med šolskoizobraženci. Z njimi je Vid proučeval dekliško dušo, z njimi je Mirjanka dvigala svoje srce v pobožnem hrepenenju. Tisti le gozdlič, tista cesta in tisto gričevje, so jima podajale neko svetost liki notranjščina samotne cerkvice. In prav zategadelj je delovala ločitev tem hujše. Ko da je med nju — v tisto samotno kapelo prilomastil splašen bik, ko da je izza zvezdnate vedrine pridrvel ter se med nju zapičil ognjevit meteor, ko da je neotesani mlatič zamahnil med nju s krepkim cepcem, ravnotako brutalno in kruto je delovala sila, ki ju je bliskoma razdvojila drug od drugega. In odnehali so sestanki, utihnili so pomenki, zaostala so pisma, zajejala je

vled divje neutešene bolesti srce in prvi poljub je ostal poslednji — — — — —

Leta so preminula, leta so zdrknila v večnost, ki je ponesla s seboj ljubezen in dušno proučevanje, koprnenje in razočaranje, solze in bridkost in obup in spomine! Nikar! Spominov ni večnost razdejala, ni jih zagrebla v pozabljenosti! Spomini so ostali, spomini ostanejo, ko žive priče nekdanjega čustvanja, ostanejo kot odsevi iz onih bajnih večerov vrh nadmorskega gričevja, ki je bilo s svojimi cvetočimi mandljami vse ozaljšano, ko poročna soba mlade neveste. —

Se jih li kedaj spominjaš, Vid, onih zlatih, onih sanjavih trenutkov in onega trdosrčnega, neblagoslovljenega, satansko obsedenega trenutka, ki te je mahoma vsega prešinil, da si pahnil od sebe čisto neomadeževano neskončno ljubezen, nevprašuje kaj utegne nastati z vulkaničnim bitjem, ako si v zmo-

ti — — —
Mandlje cvétejo po njivah in vrtovih kot blage znanilke poslavlajoče zime, kot radostne budilke poganjajoče vesne. Med njimi se sprehaja sklonjena Mirjankina duša. Včasih jej solza porosi oko, včasih se jej bolesten vzdih izvije iz prsi, včasih jej izbegne preko usten: Neizprosno in neodpustno, ko Pozdnuhov v Tolstojevi sonati.

Konec.

M. STEPANČIČEVA:

(Konec)

O SLOVANSKIH NASELBINAH ŠIROM EVROPE.

Vobče pa so bile vse Karnske planine prvotni svet naših pradedov. Ob njih so se bili naselili z imenom Krni, Karni. To pleme nam je za spomin prstilo Kranjce in Karnijolo, Korošce in Karintijo.

V širšem pomenu sta se južno Svavov naseljeni plemeni Veneti in Krni prištevali Ilircem. Ilirija je bila namreč vsa dežela, ki se je spenjala od Jadrana do Norika, Macedonije, Tracije in Moesije (današnja srbsko-hrvatska zemlja). Vsi ti Slovani so se na splošno imenovali vzhodne Ilirce, dočim so pravili v svrhu razlikovanja vsem onim, ki so bili naseljeni izključno na jadranskem obrežju — Liburni. Potomci teh smo Slovenci.

Sedanji balkanski polotok je bil razen Grkov naseljen samo še s Slovani, zato se je imenoval vshodna Ilirija ves tisti svet in seveda tudi, kjer so prebivali Geti (sedanje Bolgarsko).

Svet, ki je bil na severu reke Save in ni bil drugega, ko severna Ilirija, so Rimljani nazivaljali z različnimi imeni, kakor Panonija, Norikum, Vindelicija in Taurisci. Poslednje ime so ugotovili iz slovanskega izraza taur-tur, kar je takrat pomenjalo višava, bregovje, brdo.

One Ivanite (Venete) pa, ki so bili naseljeni po sedanjem Tirolskem že za časa Livija, ob reki In, so Rimljani imenovali Rhoeti, dočim so jim Vindelici bili Slavi ob Liku. Mesti Vindelicorum Augusta in Vindobona niso ustanovili Rimljani; pač pa so jima to ime le dodali, ker so tu stanovali izključno le Slovani, in sicer Veneti ali Vinidi.

Norikum so Rimljani pravili krajini, ki ji je bil starešina vesel dovtipen mož, da so mu podaniki iznašli ime Norik, sebi pa so si rekli Norici.

Oni ljudje, ki so jih Rimljani imenovali Roetije, pa so se sami nazivali Boje. Ti Boji

so že l. 58. pr. Kr. obljudili Galijo. In ker jih je prišlo celih 35.000 duš, so to zemljo imenovali Boja. To ime sega od besede bojar in je treba Boje razlikovati od Boemov ali Boihomov, katerih potomci so sedanji Čehi, ki so bili tudi slovanskega, toda svavskega in ne ivanitskega ali vinidskega plemena.

Bojani, Boioari, Bavari so bili najgostejše naseljeni po sedanjem Bavarskem. Mesto Mogutin so ustanovili Bojanci, dočim so je Rimljani prekrstili v Moguntia, a kradljivi Germani v Mainz. Bojensko ali Bodensko jezero spominja istotako na nekdanje Slovane. Rimljani so je imenovali Lacus venetus ali Lacus vandalicus. Boje ali bojarje so namreč nazivljali Rimljani tudi Vandale. Ob tem jezeru so si Boji ustanovili nabrežno mesto Bregetin, ki so ga Rimljani prekrstili v Breghentia. Tudi mesto Pasov sega v dobo naših pradedov.

Slovani, ki so prebivali ob gornjem delu Rena, so si nadeli ime Triboki. To ime so iznašli po treh bukvah, ki so tam rastle, kjer so se najprvo ustavili, odpočili in naselili. Ker se je njihov kralj zval Vanek, ki so ga Rimci takoj prekrstili v Vangio, so jim Rimljani pravili Slavi-Vangioni. Tribuki ali Vangioni, so bili ob Rentu s svojo govorico in šego še v VII. stoletju po Kr. — Med, ob zgornji Italiji naseljene Slovane, je pridrvelo tuje pleme, ki so je Rimljani razlikovali z imenom Longobardi in to vsled kosmatih brad, ki si jih niso nikoli ostrigli. In tako so tudi ti opomogli k podjarmljenju in potujčenju naših pradedov, kakor je n. pr. opomoglo prizadevanje Italijanov popolnoma odtujiti nam lepo število onih 30.000 Beneških Slovencev, ki jih je v svoji predzadnji bitki morala Avstrija odstopiti Italiji.

Sedanji Madjari so potomci Hunov, toda divjaški Huni, katerih je 3000 po številu poridviano pobeglo iz divjih bojev v Mali Aziji ter se naselilo med Svavi = Svivi v Helvetiji (sed. Švici) in Ogrskem, so se pomešali in porodili s prvotnimi prebivalci, to je s Slovani. Odtod izhaja, da ima njihovo narečje vse polno slovanskih izrazov. L. 496. so se Svavi, namreč ona plemena v osrednji Evropi med Menom, Renom in Inom, združila v zvezo z Alemami ali Franki proti osvojevalnim Rimljanom. Toda kruti boj in upor jim nista pomagala in Rimljani so jih podjarmili. Ene in druge, to je Alemance in Slave, so Rimljani nazvali Sklave ali Sklavone, pridevek, ki se je obdržal le za Venete, a to ne iz zlobe, marveč vsled sorodnosti z izrazom »Slavi«.

Nepodjarmljeni Slovani pa so nazadovali ter se umikali in umaknili preko Dunave tako, da je dolgo dobo ta reka tvorila mejo med Rimljani in Starimi Slovani.

Narodi, ki so se ohranili iz prastare dobe, iz predkristusovega veka do dandanašnjosti v prav istih, do njihovega prihoda neobljudenih pokrajinah okoli Karpatov in preko balkanskega poluotoka so Rusi, Rusini ali Ruteni, Poljaki, Slovaki, Kozaki in Vlahi. Dvojica poslednjih ni bila prvotno slovanskega pokoljenja ter se je poslovanila le za voljo skupnega prebivanja s Slovani. **Zopetno naseljevanje ostalih slov. plemen, kakor na sedanjem Češkem, Ogrskem in ob Jadranskem morju se je vršilo v drugič** (namreč po prvi umaknitvi pred krutostjo Rimljanov), šele v VI. stol. po Kristusovem rojstvu. Naselili pa so se vendar ti narodi vnovič le tamkaj, kjer ni bilo — v, vsled bojev opustošenih pokrajinah = nikogar več: ne Slovanov, ne Rimljanov. Le-ti so se namreč zadovoljili z domovanjem na sedanjem Italskem poluotoku, dasi so že pred Kr. s tisočerimi krdeli vojščakov počivali in se — sicer vselej le za kratko dobo — naseljevali po nabrežju sedanje Istre in Dalmacije.

Velikomoravskoslovanska država, ki je segala, kakor že povedano preko vse osrednje Evrope in od Severovzhoda navzdol do Sredozemskega morja, je propadla žalibog in to z l. 907. po Kr. Vsi njeni severovzhodni in jugovzhodni podaniki, so posvečevali grško-vztočni, oziroma cirilocerkveni obred, dočim so se Slovani, ki so bili bližji rimljanskemu cesarstvu, prilagodili rimskemu cerkvenemu obredu. Sedež moravskoslovanske škofije, ki ji je predsedoval sv. Metod, je bil na Velehradu, ki so ga opustošili Madjari.

V moravskoslovanski državi ni bilo pred njeno propastjo, ne nemških naseljencev, ne germanskih naselbin, do kasnega XIII. stoletja. Kmalu po svojem prihodu pa so Germani s pačenjem slovanskih priimkov in krajevnih imen povspeševali zatajitev in uganabljanje sleherne slovanske sledi.

Enako početje tli in klije mogoče tudi v marsikomu, izmed onih, ki spadajo k oni državi, ki je osvojila nas primorske Jugoslovane. Toda mi bomo pač trša kost nego so bili naši neuki pradedje. Med nami se ne da zlahka zatreti duh prosvete, ki nas je že napajal navzlic vsem zaušnicam ranjke krivične mačehe. Naj kdorkoli poskuša naše priimke, naše hribe in ravnine, naša sela, trga in mesta.

imensko spačiti, kolikor mu ljubo, postavljajmo se vselej z ranjenim samoljubjem, toda ponosno v bran in smatrajmo si v sveto dolžnost, da imenujemo sebe, sosodstvo in krajevna imena vedno le s prvotnim sloven-

skim imenom, ne le ko smo sami med seboj, ampak tudi pred osvojevalci, ako se jim hočemo pokazati enakopravne, ako hočemo, da ne izgine nikoli ne sled o našem obstanku v tej pokrajini, pa niti naša slovanska govorica.

PRABABICA.

Češki spisal K. E. (Prevela Olga.)

Gledam njeno sliko, kakor poseben, dragocen spomin. Zlati, že jako orumeneli okvir, se prav prilaga začrnelim in obledelim barvama portreta, ki predstavlja dekle v belem empirovem oblačku, v rdeče obrobjenem plaščku a z modrim klobukom bizarne oblike. Barva na sliki je že precej odluščena, rožasta polt obličja je že skoro izginila, ali velike modre oči, niso še izgubile svojega leska in hudo mušnega izraza. Zrejo v svet polne sreče dvajsetih let. Te njene oči! Kaj vsega ne povedo! Koliko tajinstvenosti vsebuje ta njen pogled! Zamišljam se v davne minule dni, v radost in tugo njenih let! Sestavljam čudovite dogodljaje, cele romane in zdi se mi, da se mi njene tanke ustnice nasmihajo škodljivo. Celih sto let je med nama, ljudje so drugačni in srca drugačna! Upiram večkrat oči v meglene obrise njenega milega lica in iščem njeno dušo. Ali prababica ne izda ničesar zvedavemu svojemu pravniku. Vendar vem za nekaj, kar razplamteva moje sanje in me opravičuje, da ji pripisujem neko srčno dogodbico. Za časa Napoleonovih vojen so se dogajale čudne reči. Vsa Evropa je bila na nogah, dežela je bila poplavljenjena s tujim vojaštvom. Bilo je mnogo sijaja, a tudi bede; poleg zmagoslavne fanfare vitezov, se je razlegal obupen jok zapuščenih sirot. Stari svet se je boril, a porajal se je nov na njega razvalinah. Na vzhodu in zapadu je gorela večna zarja.

Tedaj je živela moja prababica v Varšavi in je mogoče bila prav taka, kakor je tu pred menoj naslikana. Nosila je moder klobuk, podoben malemu jerbaščku in mantiljo z rdečimi obrobki. Zнала je tudi gotovo prav tako zapeljivo pogledati, drugače bi ne bilo možno, da se je nekega dne prikazal z njo v Pragi mlad francozki častnik polka Nancy. Pobožni cerkovnik iz cerkvice Device Marije Tynske pa je poleg tega izdal tajnost, da je bil on sam priča mladima novoporočencema. Mogoče ni vse prav tako, mogoče ti delam krivico, babica, ali poročni list je skop v be-

sedah in tvoje oči ne povedo ničesar!

Pred leti je neke nedelje prinesla teta Rička babičino sliko s podstrešja, kjer je ležala skrbno zavita v starih novinah na dnu kovčka. Pogled na stari portret mi je vzbujal svete občutke in spomine, a prepričanje, da je ta, ki jo predstavlja slika moje krvi, je silno razburilo moje misli. Po otročje sem začel negovati sliko. Osnažil sem jo prahu, nekoliko umil in iskal v vseh voglih ime slikarja in letnico, a ničesar nisem mogel zaslediti. Zadnja stran portreta je bila zalepljena z močnim papirjem prav do okvirja. Slutil sem vedno, da se skriva nekaj tajnostnega pod tem papirjem. Mislil sem na starodavne porumenele listine, na čudežne amulete, skrite za posebne prilžnosti in mislil na poslednjo njeno voljo, s katero se je morda spominjala svojih najdražjih.

Nekega večera sem skrivaj razrezal papir in ga s tresočo roko odtrgal od okvirja. Toda v istem trenutku mi je bilo tega tudi žal, zlasti ko nisem našel ničesar, nego prah in pajčevino. Vendar, ko sem zadnjo stran slike otresel prahu, je moje srce od radosti poskočilo. Sredi začrnelega platna sem namreč razločil tri, s svinčnikom napisane številke, tri številke ki so se mi mahoma zazdele tako čudežno-zapeljive, ko da bi mi namigovale na nagrado za vse moje pričakovanje in čiščenje. Tako vsaj sem si tolmačil ta migljaj!

Naglo sem obesil sliko in bežal na ulico, poiskal sem loterijsko nabiralnico in zastavil na te tri številke ves denar, ki sem ga imel pri sebi. Nestrpno sem pričakoval žrebanja. A ko sem končno zagledal v soboto večer omenjene številke na izloženih tablah, ko sem si bil v svesti da sem zadel, sem s težko prikritim ganutjem in razburjenjem pograbil dobljeni denar in z vročo glavo in razpalenimi očmi pribežal domov. Bilo mi je takrat 17 let — — — — —

Prababica se je pač spomnila svojega pravnuka! —

VZGOJITELJICA:

O DOBRI VZGOJI.

22. Kadar nameravaš koga obdarovati, preudari s čim ga utegneš razveseliti. Boljše je, dobiti skromen dar, ki ugaja nego razkošnega, ki ozlovolja. Boljše je ne dati ničesar, nego ono, česar dotična oseba ne potrebuje in še manj podariti nekaj takega, kar bi jej provzročilo porogljivo zaničevanje.

23. Ako si na poti prisiljena -- v svrhu poizvedbe -- nagovoriti neznanega moškega, tedaj reci najprvo: Oprostite nadležnosti ali oprostite vprašanje! -- Ko se zahvališ, se brez cbotavljanja resno in urno odstrani!

24. Bodi točna, ako določuješ sestanek, ali če si vabljena k obedu. Ako ti nenadna ovira prepreči točnost ali obisk, javi to pravočasno.

25. Nedostojno in kaznjivo je odpiranje pisem ali odvijanje zalepljenih zavojčkov, ako imajo svoj določen naslov, čeprav veš, da je v notrini nekaj, kar je v zvezi tudi s teboj.

26. Med obedom ne prijemaj nikoli krožnika z levico in ga ne nagibaj -- ako je že skoro izpražnjen -- ter zajemaj, dokler moreš le s pomočjo desnice!

27. Ob prikuhi in mesu imej vedno vilice v levici; jako nespodobno je zajemati z nožem. Le kadar ješ ribe -- razen jegulj, črnilnic in sip -- povzivaj jih z vilicami v desnici, pomagaj si pa obiranje z zaustavljanjem podolga-storezanega kruha, ki ga držiš v levici. Sladčice ješ lahko samo z desnico a tedaj z vilicami in nikakor z nožem; mehktekoče pa z zličico.

28. Ni sramotno, ako primeš za koščico kuretine in jo mirno obereš; nikakor pa ne obiraj kosti drugih pečenk!

29. Ne izpozablaj se nikoli tako, da bi si brisala prste v namizni prt; v tisto svrhu uporabljaj samo prtič! Med jedjo raztegni svoj prtič nad kolena. Le otroci in gospe močno vzbočenih prsi, lahko utaknejo njegov vogel pod brado.

30. Med obedom sedi ravnopravno in telesnoozko na svojem sedežu tako, da so tvoji komolci tik tebe in se ne dotikajo levega in desnega soseda. Pod mizo ne stegaj in ne prekrizuj svojih nog!

31. Ko povziješ, ne polagaj svojega nečednega krožni-

ka vrhu sosednoizpražnjenih. Vobče ne delaj se postrežnico ne v javnih gostilnah, ne pri zasebnih pojedinah!

32. Ako si v gostilni, imej lastne reči pri sebi in svoji mizi! Ne polagaj na sosedno mizo ničesar, tudi če nikdo ne sedi za njo. Ako potrebuješ sedež in zagledaš praznega pri drugi družini, ne vzemi si ga, predno si nisi izprosila dovoljenja!

33. Kadar popivaš kavo, čaj ali mleko, ne nadrobi si v skledico vsega kruha ali peciva! Če ti ne prija požirek omenjene tekočine in koj za njim suh grižljaj kruha, nadrobi si v skledico vsakikrat le po tri koščke.

34. Kadar nekaj povzivaš, pazi, da niso slišni ne tvoji požirki, ne tvoji odgrizki!

35. Ne navzemi se napake nekaterih, ki puščajo v kozarcu požirek pijače!

36. Ako je med povabljeni oseba, s katero si v sporu, zahteva clika, da govoriš tudi z njo, ako nanese prilika. Nespodobno je družini kazati prezir in izrekati zbadljivke na rovaš neprijateljske navzoče osebe!

27. Ako mraš s pismom odgovarjati osebam, napram katerim hočeš kazati spoštovanje in oliko, piši v teku osmih dni; čim uglednejša je oseba, tem preje odpiši; daljši rok je dovoljen le med prijateljstvom.

28. Ako stopaš v vrsti pogrebcev, se nikoli ne smeji in če mogoče molči ali vsaj razvneto ničesar ne pripoveduj!

29. Dekler nosiš žalno opravo naj je tvoj obraz hladno-resen. Smeh in raigranost v očeh vzbuja v opazovalcu odpor.

30. Za starši, lastnimi otroci ali za soprogom nosi docela črno obleko celo leto! Za bratm ali sestro pol leta! Za deda in babico, strica in ujca in teto žaluj četrtletje! Za ostale sorodnike kakor za svaka, strino, ujno, sestičino, bratranca in za svoje botre imej na sebi žalen znak le ko greš pokropiti ali ako se udeležiš pogreba!

Ko mine goriomenjena doba žalovanja, zamenjaš črno tkanino lahko s sivo ali vijoličasto, mladina pa z belkasto-črno.

(Nadaljevanje.)

DROBTINE

Navodila k pripravljanju jedil. Preden začneš kuhati, se vsakokrat umij ter si predpasaj čeden predpasnik! Delaj kolikor mogoče malo z rokami, pomagaj si povsod z vilicami ali žlico. Bodi natančna ter ravnaj tako, da bo vsaka jed snažna in okusna. Pregledaj vsako jed ali se je kaj ne drži; tudi meso operi s pomislekom, koliko rok ga je lahko pretipalo, koliko muh ga je lahko oblezlo ... Tudi vsako sadje operi, ali vsaj dobro obriši, predno ga daš uživati družini! Ne stori tega le zato, ker je na njem lahko prah, blato, črviček, ampak ker je prešlo lahko skozi marsikatero roko nalezljivo-bolnega človeka, predno je dospelo do tebe! Spiraj tudi krompir, fižol, lečo, grah, riž, ješpranček i. dr.; vse to moraš prej tudi skrb-

no izbrati, da ni vmes kako smetje. Posebno previdna bodi pri zelenjavi; pregledaj vsak list, da-li ni kje skrita gesenica ali polžič.

Poleg snažnosti gledaj tudi na zunanjo obliko jedi ter na posodo, v kateri prinašaš jed na mizo. Ne zadošča, da je hrana samo užitna in prebavna, nego mora biti tudi okusna in prijetna. Še tako imenitno skuhana in z vsemi potrebnimi dodatki opremljena hrana ne diši, ako se jedilnih posod in priprav drže ostanki starih jedil in ako streže umazana, razmršena kuharica, ki jej vise lasje na oči in vrat. Ako se niso utegnili počesati, imej rajše glavo obvezano s čedno ruto.

Dobra gospodinja naj vrhutega uvažuje, da vpliva

vsaka eničnost v hrani zelo slabo na ustroj vsega človeka ter da encvrstnost naravnost škoduje človeškemu telesu. Nikjer ni človek tako in v resnici potreben izpremembe, kakor v hrani. Ker pa dobrot in slast hrane nista zavisni od cene živil, sme gospodar zahtevati, da mu postaviš vsak dan kaj drugega in dobrega na mizo, zlasti ker se ena in ista jedila dajo prirediti na razne načine. Pazi pri jedi tudi na to, da ni tega ali onega preveč ali premalo, da ni to premalo kuhano, ono preveč opečeno. Ni vseeno, če dodaš jedem vse predpisane začimbe, ni vseeno, če zaliješ kako jed zelo ali malo, če jo napraviš na naglico ali če jo pustiš, da se polagoma duši. Gospodinja bodi strogo natančna in naj ne trpi od svoje služkinje, da je površna. Dobro je pokusiti vsako jed, preden pride na mizo: tukaj par zrn soli, tam par kapljic limonovega soka, drugje prašek popra in žlico mleka ali smetane in jed ima ves drug okus.

Mnogo ljudi ima navado, da daje psom in mačkam jesti s krožnikov; to je ostudno in tudi nevarno — živila, ki jih ne uporabljaj takoj, hrani vse na hladu in pokrita, da ne pride do njih ne prah, ne kaka žival.

IV. Smrekarjeva.

Zastala nam je sapa! V sredo 23. t. m. je duhovnik J. M. predaval pri sv. Ivanu o »Einsteinovi teoriji in preobratu moderne filozofije«. V dvorano nas je prihitelo kakih 150 oseb obcjoega spola a to ne le iz golega zanimanja za napovedano razpravo, ne le, da se snidemo v razvedrilni družini prijateljev in znancev, marveč v prvi vrsti zato, da izražamo svojo pozornost in svoj pozdrav predavatelju samemu, s katerim so nas, odnosno z njegovim preganjanjem na Koroškem, seznanili že razni časopisi!

O važnosti in istinitosti razprave ne omenjam, saj je že sam predavatelj povdarjal v svojem uvodu, da ni nikak učenjak in da hoče v poljudni govorici podati zbranemu slušateljstvu le excerpt »o Einsteinovi teoriji in o preobratu moderne filozofije«, kakor si jo je zamislil on sam. In to svojo nalogo je predavatelj izpolnil docela! Njegovo kratko, domače in priprosto predavanje morda ni zanimalo vseh, a brezdvomno je zadovoljilo vsakogar! To je vsaj občinstvo temeljito pokazalo s svojim pristranim aplavzom! — Po predavanju je bila napovedana »debata« — točka — ki spada bolj na javne shode, nikakor pa v okvir predavalnih večerov. Da je temu tako, se je — žal — pokazalo o tej priliki. Posegel je vmes slušalec, ki je predavatelju razgalil z vso mogočo brezobzirnostjo, pozabši, da s tem razgalja samemu sebi neko dušno plast, ki — ne le, da ni v nikakem stiku in v sorodstvu z doktorsko diplomom, ampak niti s kamižolo navadnega hribovca! Ozmerjal je predavatelja, ko harlekina, ki se s sebičnimi naklepi privozi na komedijantarskem tovorniku v vas, kamor dokazuje neotesanemu ljudstvu, da goji pod svojim šotorom moč vzveličanja ter pomija sok gnjilih banan za meliso. Ali, župnik J. M. naj to preboli z zavestjo, da ničmanj mučno in neprijetno in odurno, ko njemu samemu, ničmanj hudo ni bilo nam zborovalcem. Da je to resnica, smo pač pokazali s tem, da smo se nemudoma dvigali vsi raz sedežev in odhajali za njim, ko je odhajal on sam. In vé naj g. predavatelj, da smo ga zborovalci poslušali z gostoljubnostjo in hvaležnostjo, ki jo zahteva in določa družabni red za

vsakogar, ki je — liki on sam — bil povabljen in naprošen govoriti o poljubnem ter da se bomo spominjali le z nagubanim čelom onega, ki nam je skalil ta večer. — G. predavatelj se gotovo kmalu poslovil od nas, zato ga prosimo, naj ne odhaja s pego s teh zasedenih tal in naj jo pozabi; naj ne obsoja vseh Tržačanov radi onega samega, tudi ne zato, ker ga nismo primerno zavrnili... Kako tudi, saj nam je od samega iznenadenja do tiste brezobzirnosti zastala sapa...

PODMET IZ OSTANKOV MESA.

Zreži kakih 10 dkg govejega ali drugega mesa (kuhanega ali pečenega) na tanke košččke ter ga stresi v ponev, v kateri si razbelila žlico masti in zarumenila par keščkov čebule. Ko se meso malo popraži (2—3 minute) pomešaj (po količini mesa) eno ali 2 jajci, ki si jih zmešala z žlico mleka in par zrn soli. Ko se jajce nekoliko zakrckne, je jed gotova. Če hočeš prida tudi ščepec popra.

FRANCOSKA JUHA.

V razgreto mast daj — v obliki rezancev zrezan — koren, malo ohrovt, koreninico peteršilja, drobno čebulico, malo zeleno kolerabo in par listov zrezanega zelja; to pokrij in duši nad ognjem. Prilij polagoma par žlic vode, da se ne prismoči in premešaj večkrat. Ko se zarumeni in nekoliko zmešča, prida še en olupljen, ko rezanci narezan krompir in premešaj; nato potresi po vsem žlico moke in zalij z juho ali vodo. (Juha je lahko iz samih kosti). Potem naj vre še pol ure. Juho daj na mizo z opečnimi kruhovimi rezinami ali z vlitimi rezanci, s praženim rižem ali z zakrknjenim jajcem.

Ida.

ODGOVORI NA VPRAŠANJA.

Ksenija: Največ analfabetov ima Italija na jugu, namreč 7 milijonov, in najmanj na severu.

Jadranka: Da, to je res! Vendar je puščava Sahara v Afriki le na nekih mestih 1000 milj prostrana. Lupina nojevih jajec, je res tako debela, da jo uporabljajo prebivalci puščave za vodno posodo.

Vida: Najtežja kovina je platina! — Večino dijamantov pridelajo v Braziliji!

Bogumila: Prvi, ki je po nalogu papeža Gregorja zanesel krščanstvo na Angleško, je bil sv. Avgustin! Vlada, ki je na Jutrovem prepovedal gladijatorske boje, je bil Konstantin Veliki.

Emica: Seveda! V marsikaterih krajih Skandinavije so ljudje vsled pomanjkanja žita prisiljeni mešati moko z razdrobljeno drevesno skorjo!

Boljševikinja: Jaz sem nasprotnega mnenja, namreč da trgovci (seveda trgovci, ne prodajalničarji) niso državni ničmanj koristni udje. Saj združujejo človeštvo v medsebojnem zamenjavanju posamičnih predmetov, omogočujejo razdeljevanje prirčnih dobrot, pomnožujejo blagostan delcljubnih ljudi in nudijo dela in zaslužka uradnikom in delavcem, samo če ti poslednji hočejo pošteno delati...

Névenka: In pa še celo jako debela razlika je med pojmom »ljubček« in »ljubimec«, tako velika, kakor obstaja n. pr. med zaročencem in soprogom... Pojem »ljubček« se lahko krije z besedo »čestilec«, ki ne vsebuje nič nemoralnega in nedostojnega ter se izdaja le

potom izredne uljudnosti, potom podarjenega šopka ali drobnega pisemca, ki namiguje na posebno naklonjenost, dočim »ljubimec«? Hm! Ta beseda vobče ne spada v slovar svežemladih uglednih deklet!

Začelo se je lučanje. Začelo se je ono lučanje s snežnimi kepami, ki izraža včasih le šaljivo negajivost, včasih zgolj zločest napad! Za prvo mi primanjkuje časa, za drugo nočem zbirati besed! Jadranka pa zaplove po svoji namišljeni brazdi med valčki in valovi neglede na pene in pljuske. Jadranka zavije zdaj v desno, zdaj v levo, po stezi in pobočju med cvetjem in bodičjem, kakor jo dolžnost zanese pod slamnato bajto ali v belkasti dvorec! Uverjena je, da donese za vsakoogar nekaj; temu razvedrila, cnemu poduka, tretjemu narodne utehe in življenjskega bodrila; dá, vsakomur nekaj, in ne vsakomur vsega! S to zavestjo je prinesla Jadranka svojim prijateljicam v febr. šte. tudi Jedilni list. In ustregla je bržkone marsikateri gospodinji, ki včasih vsled premnogih skrbi in raznovrstnih sitnob, ne more brez potreb. premišljanja dognati takoj pravega obeda, da bi ne določila za kosilo ali večerjo, kar je bilo že včeraj, sinoči. Pa prelista Jadranko in izbere eno ali drugo, kar ji bolje diši in ako ji žep ali čas ne dopušča vsega, poljubno izpusti pečenko in sadje in desert in sladčice. Jedilni list ni bil podan samo zaradi količine jedil, ampak prvovrstno zavoljo njegove redovitosti!

Jadranka vè, da je s tem zadovoljila ene in druge, premežne in manj imovite; onih nagajivk oziroma naivnic, ki so mnenja, da je Jedilni list primeren le za verižnike in dobičkarje pa res ni jemala v poštev. Slab, neduhovit dovtip! Menim pač, da le-takim zadostuje bokal terana in kranjska klobasa pa pol hlebca kruha, ali pa tudi napihnjena ničla, kakor jim pač čas dopušča, ker jim v prvi vrsti tiči v smotru veriženje in denarnovrednostni tečaj, nikakor pa kakovost hrane, domača udobnost in družinska rednost.

Iz razloga pa, da Jadranka rada ustreže vsem, ki so ji prijateljsko ali neprijateljsko naklonjeni samo če so njih nasveti in opomini vsaj deloma upravičeni, dodaje v pričujočem izvodu Jedilni list, ki vsled svoje priprostosti gotovo ne bo belil las nikaki kuharici. K zaključku vendar prilagam prošnjo, da vsakdo, ki mu v ženskem listu kaj ne ugaja ali v njem kaj pogrèša, naj blagovoli poslati svojo misel, ako je le količkaj dobrohotna, na naslov Jadranke in ne med vrste drugih javnih listov, katerim gotovo ne dovoljuje prostor, da bi natiskali izpodtikanja in zabavljanja glede ženskega lista, že iz razloga, ker bi vsled doslednosti in obzirnosti morali natišnjevat tudi odgovore ter s tem ustvarjati dolgovezne debate, ki njihovih čitateljev kratkomalo ne zanimajo in razdražajo.

Uredništvo.

PRIPROST MENU.

NEDELJA.

Kosilo: Mesna juha z rižem. Govedina s krompirjem.

Večerja: Makaroni, obeljeni s slanino.

PONDELJEK:

Kosilo: Mešanka iz nadrobljenega sladkega zelja, sladke repe in krompirja — s prežgano zabelo.

Večerja: Riževka (risotto) s paradižno omako.

TOREK:

Kosilo: Fižolovka s testenino.

Večerja: Ajdovka z ocvirki.

SREDA:

Kosilo: Ječmenovka s prešičjo trebušnino in preš. kožicami.

Večerja: Ocvrto jajce. Mešana solata iz zelenjadi in krompirja.

ČETRTEK:

Kosilo: Mesna juha z drobno testenino. Govedina in kisla repa.

Večerja: Priprosto skuhani krompir razrezan na tri, štiri kose in zabeljen s slanino.

PETEK:

Kosilo: Repa sladka s fižolom ali z lečo.

Večerja: Polenovka s koruzno pogačo.

SOBOTA:

Kosilo: Grah z rižem.

Večerja: Cvrtje iz goveje drobnjadi. (Pljuča, vime, srce, obisti, jetra).

UREDNIŠKA LISTNICA.

Bibijana: V kolikor zmore leksikon mojega lastnega znanja, razuma in naziranja odgovorim prav rada na vsako vprašanje! Le vprašajte!

G. M. Ribnikarjeva in Iv. Smrekarjeva: Prosim za natančen naslov!

Malka: Oprostite, a dopis o čikirkah in zlobnih nagajivkah ne uporabim, vsaj za sedaj ne! Je pač tako! Delo žanje vedno nekaj; ali denarno plačilo, ali hvaležnost ali ono grdo zavist, ki se izraža v hudobnem ščuvanju in brezstidnem natočevanju.

Vrtovčeva: Ob kavarni »Fabris« na Oberdankovem trgu, po ulici Commerciale, čez trg Škorklja v prvo ulico na desni, druge hišne duri, nasproti vrtu barona Ralli. Vsak četrtek!

Mama: Ne, niste prisiljeni naročati se na liste, ki jih učitelj priporoča v šoli svojim učencem. In' brez skrbi! Detišna učiteljica Vam za to ne zameri! Da! V tem imate prav! Vnemanje in ogrevanje za politične časopise ne spada v šolski razred in je res protišolskopostavno. Glede časnikov pa, ki so mladini koristni, jih sme učitelj ne le priporočati, ampak tudi razlagati in pojašnjevati!

Neznanemu dopisniku: Iskrena hvala za nasvet, s katerim mi svetujete napisati članek »v Vašem smislu« na naslov naših rojakov po vsem zasedenem ozemlju. Ustrežem čimpreje in kakorhitro mi dopusti prostor!

Prispevki: Z geslom: »Le v dobri odgoji tiči srečna bodočnost naroda!« darujeta sestri pokojnega Em. Pakiž-a, v počastitev njegovega spomina 10 Lir za Jadrankin sklad.

LUIGI TERZO

priporoča svojo

krojačnico v Trstu, ulica Fonderia 4.

Ima v lastni zalogi domače in
tuje blago.

Antonija Mermolja Rieger

priporoča svoj

modni salon

Trst - ulica Commerciale 3. - Trst

Slovensko-italijanska Slovnica

spisala

MARICA STEPANČIČEVA (GREGORIČ)

Knjiga — primerna za slov. samouke in dijake
srednje šole — je na prodaj v Trstu pri lastniku
tvrdke Pipan, ulica Commerciale 5 in v knjigar-
nah v Trstu, Gorici in Idriji. — Cena 5 Lir.

Otroški oder. II. izdanje.

Igrice za mladino otroških vrtcev in ljudske šole.

Sestavila **MARICA GREGORIČEVA.**

Knjigo ima v razprodaji „Učit. tiskarna“ v Ljubljani.

Učiteljem slovenščine na znanje!

Italijansko-slovenska slovnica za Italijane, spisala
MARICA GREGORIČEVA, je popolnoma pošla.
V pripravi je njeno drugo izdanje.

IVAN KERŽE

ima v lastni zalogi na raznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, steklovine, lesa in emailirane prsti.

Trst, Trg sv. Ivana štev. 1.

ANDREJ VATOVEC

trgovina jestvin, delikates in kolonijaln. blaga
v ulici XXX. Ottobre št. 10

(nasproti Ljubljanski banki)

kupuje in prodaja raznovrstne kmetijske pridelke ter
se priporoča cenj. bralkam Jadranke za obilen obisk.